

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Таня Викторова Бурдева

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

докторска програма Музикознание и музикално изкуство

с автор: Евгения Петрова Тагарева

**Тема: „СПЕЦИФИКА НА МЕТОДИКАТА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПИАНО ПРИ
ЛИЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ (СОП)“**

Научен ръководител: проф. Снежана Симеонова

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Представеният от Евгения Петрова Тагарева комплект материали е в съответствие със ЗРАСРБ и включва следните документи: автобиография; дисертационен труд; заповед за зачисляване; заповед за отчисляване; заповед за научно жури; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията.

2. Кратки биографични данни за докторанта. Евгения Тагарева е завършила АМТИИ през 1989 г., където е осъществила и едногодишна следдипломна специализация през 1993 г. Професионалната ѝ реализация е многостранна: преподавател по пиано, директор и организатор на културни събития, експерт по литературно творчество и музика в различни проекти, секретар на Народно читалище „Хр. Г. Данов“ и др.

3. Актуалност на тематиката. Темата на дисертационния труд представя предмета на изследването като тясно специализиран проблем от областта на методиката на обучение по пиано при лица със специални образователни потребности. Актуалността на изследването се обуславя от необходимостта да се изведат педагогически технологии, чрез които да се разшири погледът към клавирното обучение през призмата на приобщаващото образование. Това би обогатило идеите за новаторски подходи в обучението по пиано, давайки възможност на преподавателите да излязат от рамките на своята тясна специализация, като разширят теоретичните си познания и практическия си опит. В клавирната методическата литература почти липсват изследвания, непосредствено свързани с темата за клавирно обучение на хора със СОП. Много малко са публикациите, предлагащи нови, креативни методи за клавирно обучение на лица със СОП. Липсват учебни пособия в тази насока, както и подходящ музикален репертоар.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените изследователските цели. Основният метод, който е използван в дисертационния труд, е педагогически експеримент. Той е описан много добре като организация и практическа реализация. Ясно са представени трите етапа в работата, осъществени като начален констатиращ, обучаващ и заключителен, в който е направен анализ на резултатите.

5. Оценка на дисертационния труд – познаване на проблема, съдържание и структура по утвърдените норми; достоверност на материала, аналитичен подход и изведени резултати

Качествата, с които се отличава работата на Евгения Тагарева, са убедителност, компетентност, достъпност, пределна яснота, логична последователност в замисъла и реализацията на изследването. В труда прозира максимална информираност по отношение на всичко, отнасящо се до теоретични възгледи и практически постижения в обучението по пиано на хора със СОП. Ясно са изложени в началото целта, задачите, работната хипотеза и методите на изследване. Те са формулирани много добре, така че дават ясна представа за предстоящата изследователска дейност. Избраната методика на изследване позволява постигане на посочената цел и получаване на адекватен отговор на поставените задачи. Разработката стъпва на един здрав постамент, като се развива последователно. Първа глава е много подробна, защото тя е теоретичната основа, върху която трябва да се изгради по-нататъшната работа. В нея са разгледани публикации, свързани с клавирно обучение на незрящи и слабовиждащи, тежкочуващи, на хора с интелектуални и двигателни затруднения. Представени са публикации и примери за решения, обединяващи знания и технологии от различни области, включително нови такива като артпедагогика и арттерапия. В първата глава Евгения Тагарева е проявила необходимото умение за обобщение, а не само описание на прочетената литература. Нейното съдържание свидетелства за дълбоко познаване и навлизане в проблема. Един от най-съществените направени изводи е, че е необходим мултидисциплинарен подход към темата за обучение по пиано на хора със СОП и обединяване на знания и умения от различни научни области. Във втората глава е описан педагогическият експеримент и са представени педагогическите технологии за формиране на клавирни умения като повече вербални обяснения при незрящите ученици, използване на визуални похвати при тежкочуващите, преобладаващи невербални похвати при учениците с умствени и двигателни затруднения, включване на импровизация в урока по пиано, адаптация на пръстовка, улесняване на акорди и др. Третата глава е посветена на процеса на интерактивно взаимодействие в клавирното обучение на лица със СОП. Разглеждат се специфични особености на учениците със СОП, които трябва да се имат предвид в процеса на обучение: структурата на тялото, влиянието на уврежданията върху крайниците и мускулатурата, необходимостта от похвати за невербална комуникация, както и от специфични начини за поднасяне на информация поради сензорни нарушения. Преодоляването на специфичните трудности, продиктувани от различни видове нарушения и увреждания, се осъществява посредством компенсаторни механизми. Методи за компенсация на липсващи сетива или увреждания са разгледани за всяка група: слабовиждащи, тежкочуващи, с умствени и двигателни увреждания. Предложена е четири-стъпкова схема за овладяване на нотен текст с преход от говорене към пеене и свирене. Ансамбловото свирене се разглежда като основен компенсаторен механизъм в урока по пиано. Подчертано е значението на техническите средства и цветната визуализация като компенсаторни фактори. Четвърта глава представя обучението на ученици със сензорни увреждания, а пета глава – помагалото за незрящи и слабовиждащи. Подробното описание свидетелства за детайлно обмислени конкретни стъпки в реализацията на замисъла на изследването. Обучаващият експеримент е конструиран така, че всички задачи да следват добре обмислен и логичен алгоритъм. Методическата последователност, която е приложена

в подбора на обучаващите задачи разкрива постепенно преминаване от лесното към трудното. Същото важи и за обучението на ученици с умствени и двигателни проблеми, разгледано в глава шеста.

Подробно са коментирани всички резултати, като е направена необходимата съпоставка, професионално и компетентно са обобщени постиженията в края на експерименталната дейност. Резултатите са много добре представени, включително с приложенията, предлагащи богат илюстративен материал, който онагледява текста.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд. Достойнствата на дисертационния труд могат да бъдат обобщени както следва:

1/ Цялостното изложение представя експеримента така, че той да може да бъде повторен, което е доказателство за научност. **2/** Направените изводи следват логично от проведената изследователска работа и са нейно адекватно отражение. **3/** Постигнатите положителни резултати потвърждават издигнатата научна хипотеза. По безспорен начин е доказано, че изпробваната експериментално система от технологии може да бъде успешно прилагана при хора със СОП и да води до положителни резултати в различни аспекти на тяхното развитие. **4/** Дисертационният труд в неговата цялост разкрива уменията на автора за задълбочена преподавателска дейност, за научни търсения и намиране на най-точни решения в процеса на изследователска работа. **5/** Налице е необходимата способност за аналитично, критично и креативно мислене. **6/** Резултатите са представени убедително, а приложенията са в тясна връзка с цялостния текст, като го онагледяват, допълват и доизясняват. **7/** Проведената изследователска работа убеждава, че предложената технология за обучение по пиано при хора със СОП има иновационен характер и че приносите имат стойностно значение. Намирам за ценна иновация прилагането на мултидисциплинарен подход при намирането на конкретни методически и практически решения – знания от клавирната методика, музикалната педагогика, специалната педагогика, психологията, медицината, артпедагогиката, музикотерапията.

Представените шест публикации по темата на дисертацията са резултат от личния професионален опит на автора, като разкриват творческите търсения и идеи от дългогодишната дейност на един задълбочен педагог.

7. Критични забележки и препоръки. Нямам критични забележки.

8. Автореферат. Авторефератът дава ясна представа за извършената работа, като представя есенциално съдържанието на отделните глави и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

9. Заключение. В работата на Евгения Тагарева има оригинални научни приноси. Цялостният прочит на текста оставя отлично впечатление. Като структура и съдържание изцяло отговаря на изискванията за дисертационен труд. Явно е, че Евгения Тагарева е вложила много труд, професионални компетентности като педагог и музикант в учебно-преподавателската си дейност – факт, който оценявам високо. Цялостният професионален опит, осъществената **учебно-педагогическа, експертна и художествена дейност** на докторант Евгения Тагарева отговарят изцяло на

критериите за присъждане на образователната и научна степен доктор. Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че докторант Евгения Тагарева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Докторска програма *Музикознание и музикално изкуство*, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от оценените по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси. Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Евгения Тагарева в област на висше образование: 8. Изкуства, професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма: Музикознание и музикално изкуство.

29. 08. 2024г.

Рецензент: проф. д-р Тания Бурдева